

Opetushallitus
Hakaniemenranta 6, PL 380
00531 Helsinki

Viite: OPH-1458–2017

Kehitysvammaliiton lausunto Opetushallituksen sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon ammatillisten tutkinnon osien perusteiden luonnoksesta

Kehitysvammaliitto ry. kiittää Opetushallitusta mahdollisuudesta esittää lausunto sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon ammatillisten tutkinnon osien perusteiden luonnoksesta.

Kehitysvammaliitto puolustaa marginaalissa olevia ihmisiä nostamalla heidät esiin ja antamalla heille äänen yhteiskunnassa. Liitto on vahva yhteiskunnallinen suunnannäyttävä ja muutoksentekijä, jonka tavoitteena on kaikille yhdenvertainen Suomi. Päämäärämme on kiteytetty kahteen sanaan: pois marginaalista! Maassamme on noin 40 000 kehitysvammaista ja noin 65 000 puhevammaista henkilöä. Liitto edustaa 93 jäsenorganisaatiota – kuntayhtymiä, kuntia, seurakuntia, rekisteröityjä yhdistyksiä ja säätiöitä – sekä yksityisiä ihmisiä. Liiton jäsenet tekevät kehitys- ja puhevammaistyötä tai toimivat muuten vammaisten henkilöiden hyväksi. Kehitysvammaliitto perustaa toimintansa YK:n yleissopimukseen vammaisten henkilöiden oikeuksista, joka ratifioitiin Suomessa kesäkuussa 2016.

Opetushallituksen lausuntopyynnössä pyydetään kommentoimaan seuraavia asioita:

1. tutkinnon perusteiden työelämälähtöisyys
2. tutkinnon osat, niiden nimet ja osaamisalat sekä tutkinnon muodostuminen
3. tutkinnossa vaadittava ammattitaito, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittaminen.

Kehitysvammaliiton lausunto on seuraavassa otsikoitu näiden kohtien mukaisesti

1. Tutkinnon perusteiden työelämälähtöisyys

- Tutkintonimikkeet (lähihoitaja ja perustason ensihoitaja) tulisi nimetä Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto 2018 –luonnoksessa selkeämmin.
- Ammatillisen tutkinnon osaamisen arviointia tulisi kehittää jatkossa siihen suuntaan, että arvioinnissa otetaan selkeämmin huomioon työelämän käytännön vaatimukset erilaisissa työympäristöissä, jolloin erityisesti itsearviointin osaaminen korostuu.
- Luonnoksessa terveysalan painotus on olennaista, mutta samalla sosiaalialan merkityksen huomioiminen vahvemmin on tärkeää. Avopalvelut lisääntyvät jatkuvasti erityisesti kehitysvammapalveluissa. Siksi myös sote-alan perustutkinnon suorittaneilta henkilöiltä oletetaan osaamista kehitysvammaisen asiakkaan kohtaamisessa ja kehitysvammaisuuteen liittyvissä erityiskysymyksissä. Keskeisiä asioita tällöin ovat vammaisuuden sosiaalinen ulottuvuus sekä

vammaisten henkilöiden kansalaisuuden, osallisuuden ja itsemääräämisen tuki ja apu. Käytännön keinoina niiden vahvistamiseen ovat osaaminen mm. kommunikaatiossa ja vuorovaikutuksessa, selkokielen käytössä sekä valintojen ja päätöksenteon tukemisessa. Opintosisältöjä tulisi olla myös perheiden ja omaisten kanssa tehtävästä yhteistyöstä, verkostotyöstä ja ryhmätyötaidoista.

2. Tutkinnon osat, niiden nimet, osaamisalat sekä tutkinnon muodostuminen

- On tärkeää, että sote-alan perustutkintoa uudistettaessa tutkinto- ja ammattitaitovaatimuksia tarkastellaan ja rakennetaan huomioiden YK:n vammaissopimuksen ja sen asettamat vaatimukset. YK:n vammaissopimus on osa velvoittavaa lainsäädäntöä, ja siellä korostuvat esimerkiksi asiakkaan itsemääräämisoikeuden tukeminen ja tuettu päätöksenteko. Sote-alan perustutkintoon sisällytettyjen, kaikille pakollisten osioiden kokonaisuus (kasvun ja osallisuuden edistäminen, terveyden, toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistäminen, osallisuuden edistäminen vammaistyössä, vammaisen asiakkaan toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen) on hyvä ja perusteltu.
- Valinnaisiin opintoihin (15 osp) toivomme lisättävän oman kokonaisuuden vammaisuudesta ja kehitysvammaisuudesta sosiaalisesta näkökulmasta sekä selkokielestä ja vaihtoehtoisista kommunikaatiomenetelmistä. Esimerkiksi lasten ja nuorten osaamisalalla vaihtoehtoisissa opintojaksoissa ei tarjolla vammaisuutta käsittelevää jaksoa.
- Kehitysvammaliitto on huolissaan siitä, että kehitysvammaisuuden erityiskysymyksiä ei ole luonnoksessa riittävässä laajuudessa sisällytetty vammaistyön osaamisalaan. Tällä hetkellä tilanne on se, että valmistuvilla perustutkinnon suorittaneilla on hyvin vähän tietämystä kehitysvammaisuudesta ja kehitysvammaisten ihmisten kanssa toimimisesta.

3. Tutkinnossa vaadittava ammattitaito, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittaminen

- Luonnoksessa on hyvin huomioitu esimerkiksi hyvinvointi, terveys ja turvallisuus, mutta asiakkaan itsemääräämisoikeuden ja laajemmin oikeuksien toteutumisesta huolehtimisen näkökulmaa tulisi vahventaa. Kehitysvammaisten asiakkaiden kohdalla oikeuksien toteutuminen on ensiarvoisen tärkeä osa myös sote-alan perustutkinnon suorittaneen henkilön osaamista.
- Luonnoksessa on hyvin huomioitu se, että tutkinnon perusteissa on lähtökohtaisesti kautta linjan mainittuna vaihtoehtoiset kommunikaatiomenetelmät sekä selkokieli. Ehdotamme, että vaihtoehtoiset kommunikaatiomenetelmät ja selkokieli lisätään myös vammaistyön osaamisalan ammattitaitovaatimukseen.
- Koska vuorovaikutus- ja kommunikaatio-osaaminen on kehitysvammaisten asiakkaiden näkökulmasta olennainen osa sote-alan ammattihenkilöiden ammattiosaamista, ehdotamme, että yleisiin ammattitaitovaatimukseen (kohta 2.31) lisätään ammattitaitovaatimuksena vaihtoehtoisten kommunikaatiomenetelmien hallinta.

Helsingissä 30.8.2017

Marianna Ohtonen

Susanna Hintsala

Toiminnanjohtaja

Yksikön johtaja